

Световната революция на плоския данък: урок за политиците*

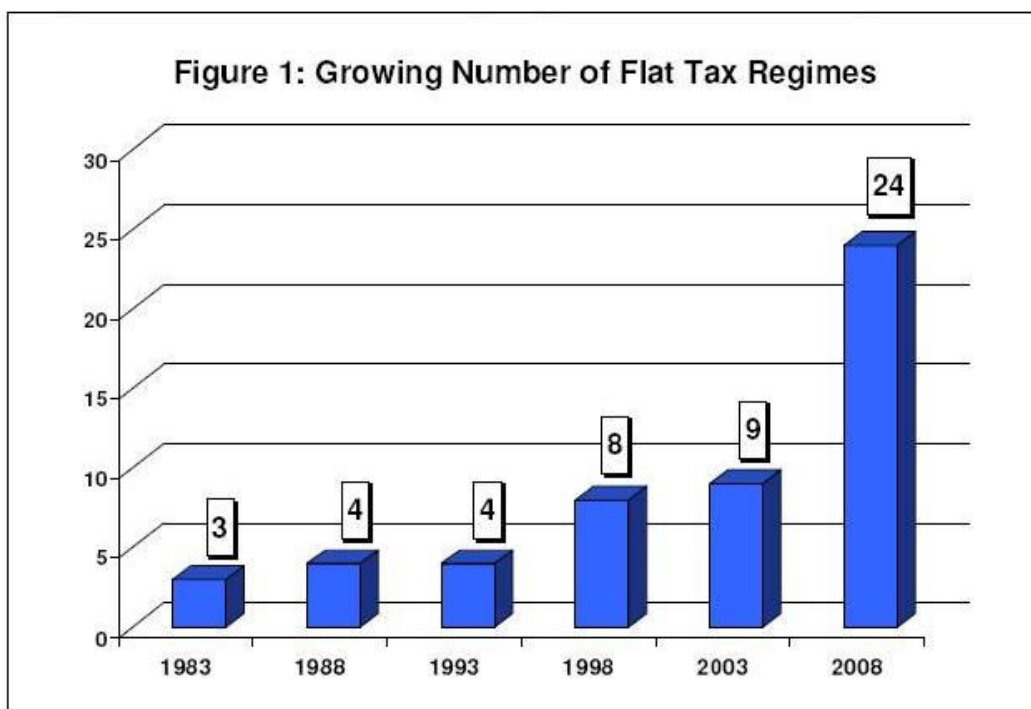
Дан Мичел**

През последните 30 години данъците върху продуктивните дейности драстично намаляват. Данъкът върху личните доходи и корпоративният данък се съкращават. Тези реформи подпомагат световната икономика, намаляват бедността и подобряват стандарта на живот.

Може би най-добрият стимул за развитието е революцията на плоския данък. Той показва внушителни резултати като по-бърз растеж, по-голяма заетост, повишаване на конкурентоспособността. Понякога политиците се тревожат за загубата на данъчни приходи, но системата на плоския данък генерира по-високи данъчни приходи, заради по-голямата събираемост и лесното администриране. Икономическите последици от данъчната реформа безспорно са положителни.

Преди 30 години най-високите нива на данъка върху доходите в индустриализираните държави са над от 65%, а данъкът върху корпоративната печалба е близо 50%. Двойното облагане на дивидентите и капиталовата печалба е повсеместно, а повечето държави облагат данъка и трети път с данъци върху наследствата или данък върху богатството, дори понякога и двата. Не е изненадващо, че икономическата стагнация е разпространена в много райони, а фокусът на политическите дебати е как да се раздели намаляващият пай.

Днес светът на фискалната политика е коренно различен. Започвайки с „радикалните“ реформи, поставени от Маргарет Тачър и Роналд Рейгън, правителствата започват да намаляват данъците. Данъците върху личните доходи и корпоративните печалби са драстично понижени, както и тежестта върху спестяванията и инвестициите. Фокусът вече се премества върху фундаменталната данъчна реформа. Фискалната революция заема своето място, а юрисдикциите вече имат режим на плосък данък (фиг. 1) Единственият въпрос, който остава, е колко държави ще се присъединят към „клуба“ на плоския данък през всяка следваща година.

Революцията на плоския данък променя света. Страните с по-агресивни данъчни системи като Естония, Хонг Конг и Словакия сега се радват на бърз икономически растеж. Системите на плоския данък също така водят до по-големи приходи в много случаи, потвърждаващи идеята на кривата на Лафер, че умерените данъчни нива и силният икономически растеж са най-добрият начин за набиране на средства за правителството. Може би най-важното тук е, че революцията на плоския данък възплащава победата над мнението, че данъчният закон трябва да се използва за наказание на тези, които допринасят най-много за икономическия растеж. Иронията е, че тази революция в икономическо и морално отношение е поставена от нации от Централна и Източна Европа – държави, които допреди две десетилетия са били част от Комунистическия блок.

Благодарение на данъчната конкуренция списъкът на държави, приели плоския данък продължава да расте. Глобализацията допълнително оказва натиск на политиците да намаляват данъчното бреме върху населението и да предприемат данъчни реформи. Нациите, които вече са приели плоския данък привличат хора и капитали от по-малко конкурентните страни с по-високи данъци. Може би след отстъпването на Франция за данъчна реформа, дори САЩ ще приемат плоския данък.

Какво е плосък данък?

Чистата система на плосък данък е базирана на предложението на Robert Hall и Alvin Rabushka от Stanford University's Hoover Institution. Hall и Rabushka представят концепцията си през 1981г. в Wall Street Journal и в книга през 1983 г. (която по-късно е преработена)¹. Позитивните характеристики на плоския данък са:

- **Единна данъчна ставка.** Плоският данък е единно облагане, като целта е да се намали ставката колкото е възможно, обикновено под 20 %. Ниското плоско облагане намалява бремето върху продуктивните дейности като работа, поемане на риск, предприемачество.
- **Премахване на преференциите.** Плоският данък премахва преференциалното данъчно третиране на определени дейности. Това измества дейности, които използват ресурсите единствено, за да намалят данъчната си отговорност.
- **Премахване на двойното данъчно облагане.** Предложенията за плосък данък са базирани на принципа, че доходите трябва да се облагат веднъж. Това означава премахване на данъка върху наследствата, данъка върху богатството, данъка върху капиталовата печалба, двойното облагане на спестяванията и дивидентите. Резултатът е повече работни места и капиталобразуване.
- **Териториално облагане.** Плоският данък е базиран за здравата логика на схващането за „териториално облагане“, което означава, че правителството ще облага доходите, спечелени в националните граници. Това ще доведе до опростяване на данъчната система, зачитане на суверенитета на държавите и ще позволи на данъкоплатците и компаниите да се конкурират на едно ниво по целия свят.

Плоският данък има и други преимущества като прозрачността. Това е от политическа важност, но икономическите ползи от фундаменталната реформа са резултат от гореспоменатите фактори.

Плоският данък се разпространява по света

Системите на единното данъчно облагане изведнъж стават много популярни. До 1994г. единствените страни, приели плоския данък са Хонг Конг, две британски територии – Джърси и Гърнси, и Ямайка. Днес вече има 24 системи на плосък данък. С няколко изключения, новите „членове“ са страните от бившия Съветски съюз. Приемането на плоския данък в Исландия през 2007г. е ключово развитие, което показва, че данъчната реформа е възможна и в условията на развита и просперираща демокрация.

¹ Robert Hall and Alvin Rabushka, *The Flat Tax*, 2nd ed. (Stanford, Calif.: Hoover Institution Press, 1995), at <http://www.hoover.org/publications/books/3602666.html> (June 7, 2007).

През последните десетилетия критиците казват, че системата на плоския данък е нереалистична и Хонг Конг е единичен, специален случай. Те не обясняват защо Хонг Конг е специален случай, но по общото мнение плоският данък не може да работи на друго място. Подобни са твърденията и когато прибалтийските държави приемат плоския данък, но променят аргументите си с изказвания, че системата на плоския данък работи само при малки юрисдикции. Когато обаче, Русия и някои големи западноевропейски държави приемат плосък данък, опонентите започват да отстъпват и вече приемат, че режимът на плосък данък е осъществим, но само при икономиките в преход. Сега и Исландия се присъедини към тези страни и противниците вече не биха могли да представят практичен довод.

Ако подражанието е най-високата форма на ласкателство, то плоският данък наистина е доста възхваляван. Революцията му е особено забележителна и заради хората, които искат да го отхвърлят като каприз. През 2006 г. МВФ смело заявява, че „Гледайки напред, въпросът не е дали повече държави ще приемат плоския данък, а колко ще го отхвърлят²”. За няколко месеца след това съобщение на МВФ, както се вижда на табл.1, още няколко държави приемат плоския данък.

Табл.1: Преминаване към плосък данък в света

Държава/ Юрисдикция	Година на въвеждане на плосък данък	Стойност на плоския данък (%)
Джърси	1940	20 %
Хонг Конг	1947	15 %
Гърнси	1960	20 %
Ямайка	1986	25 %
Естония	1994	21 %
Латвия	1995	25 %
Литва	1996	24 %
Русия	2001	13 %
Словакия	2004	19 %
Украйна	2004	15 %
Ирак	2004	15 %
Румъния	2005	16 %
Грузия	2005	12 %
Приднестровие	2006	10 %
Исландия	2007	35.7 %
Монголия	2007	10 %
Кюрдистан	2007	10 %
Македония	2007	10 %
Черна гора	2007	15 %
Мавриций	2007	15 %
Казахстан	2007	10 %
Албания	2008	10 %
Чехия	2008	15 %
България	2008	10 %

Стабилността на плоския данък е само едно от забележителните постижения на данъчната революция

- **Държавите избират по-ниски нива на облагане.** С изключение на Исландия, всеки плосък данък, приет през това десетилетие има стойност под 20%. Това е от особена важност, защото икономическите ползи от плоския данък са пряко свързани с намаляването на пределната данъчна тежест върху производителните дейности. В средата на 90-те години на миналия век

² Michael Keen, Yitae Kim, and Ricardo Varsono, “The ‘Flat Tax(es)’: Principles and Evidence,” Working Paper 06/218, International Monetary Fund, September 2006. Available at <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06218.pdf>.

нивото на плоския данък в прибалтийските държави е между 25 и 33%. Докато тези стойности са доста по-добър вариант от конфискационните данъци в западноевропейските страни, нивата над 25% по-скоро биха обезкуражили работата, спестяванията и инвестициите в сравнение с нивата до 20%.

- **Размерът на данъците намалява.** Не само новоприсъединилите се държави приемат по-ниски нива. Държавите, които вече са приели плоския данък също намаляват размера му. Естония го свива от 26% на 21%, а до 2011 г. е планирано да падне до 18%. В Литва данъкът намалява от 33% до 24%. Македония го приема със стойност от 12%, а вече е променен на 10%. Междувременно плоският данък в Черна гора ще стане 9% през 2010 г. и ще бъде най-ниският плосък данък в света.
- **Все повече държави приемат плоския данък.** Чехия, България и Мавриций са сред страните, които най-скоро приемат плоския данък. Полша и Унгария го обмислят, а интересът расте и в Западните държави.
- **Никоя държава не се връща към прогресивното облагане.** Въпреки неточните анализи от МВФ, плоският данък проявява забележителна гъвкавост. Няма държава, която да се върне отново към прогресивното данъчно облагане. Най-скорошната опасност за системата на единния данъчен режим идва от Русия, където законодателите яростно отхвърлиха схемата за създаване на прогресивен данък с най-висока стойност от 30%.³ През 2006 г. в Словакия избирателите издигат коалицията на социалистите и националистите, което не предвещава нищо добро за плоския данък, приет от предишното правителство. Засега, обаче, няма опасност.

Плоският данък все пак не е универсалното „лекарство“ за всяка икономика. За да се максимизират ползите от данъчната реформа, държавата трябва да има висока степен на права на собственост, върховенство на закона, ограничено правителство и ниски нива на регулиране. В такава среда плоският данък осигурява факта, че данъчният закон няма да пречи на растежа. В държави като Русия плоският данък няма чак толкова голям успех, защото хората, разтревожени от отчуждаване от правителството, не се чувстват сигурни да инвестират в бъдещето на нацията. Подобно и положението в Ирак, където приемането на плосък данък през 2004 г. е почти невъзможно да оправи съществуващата бъркотия.

Първенци при въвеждането на системата на плоския данък

Не всички системи на плоския данък са еднакви. В някои случаи като Литва и Русия има голяма разлика между корпоративния данък (който е по-висок в Русия) и персоналният данък (който е по-висок в Литва), което създава изкуствени стимули за изопачаване и манипулиране на доходите. Разликата не е голям проблем, ако стойностите и на двата данъка поотделно не са високи, както в Хонг Конг, но една от целите на въвеждането на плосък данък е да окуражи хората да бъдат производителни без да се притесняват за намирането на най-добрата ниша в данъчния закон. Друг проблем е, че много държави, приели плоския данък, се провалят при изпълнението на идеята доходите да се облагат само веднъж.

Всички 24 държави постигат забележителни резултати с приемането на плосък данък, но няколко от тях наистина заслужават особено внимание. Няма държава, която да е приела първоначалния чист вариант на плоския данък, но много поставят значими усилия в създаването на данъчния закон и постигането на основните цели на данъчната система. Тук се включват:

1) Хонг Конг: Поставяне на началото

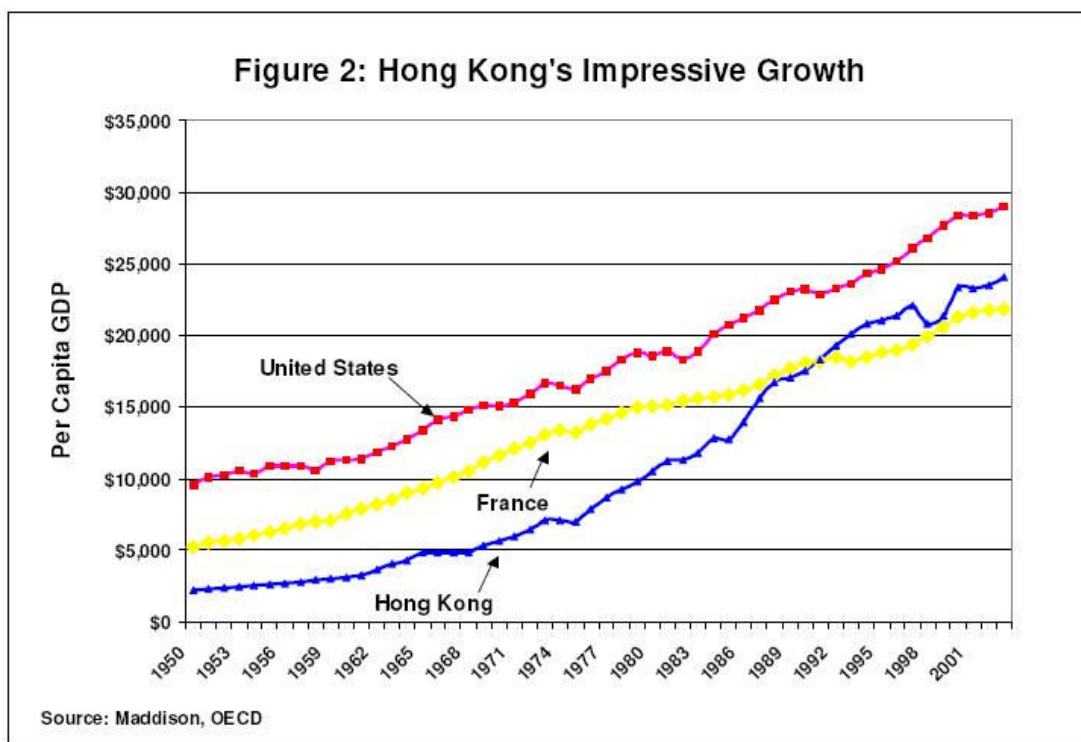
Хонг Конг приема плоския данък през 1947 г. и той работи така, че формално превръща страната в най-бързо растящата икономика в света. Растежът е толкова ускорен, че правителството намалява данъчната ставка, за да не позволи излишъкът да стане дори по-голям. От 1 април 2008 г. данъкоплатците плащат 15% данък върху доходите. Те имат възможността да изберат и алтернативна система с променлива

³ Tatiana Smolenskaya, "Russian Lawmakers Reject Bill to Unflatten Income Tax," Tax-news.com, April 13, 2007. Available at http://www.tax-news.com/asp/story/Russian_Lawmakers_Reject_Bill_To_Unflatten_Income_Tax_xxxx26956.html.

ставка, при която най-високото ниво е 17%. Интересното е, че в Хонг Конг няма данък общ доход, а данькоплатците внасят данъците си върху дохода сами (обикновено два пъти годишно). Корпоративният данък не е в същия размер, а 16.5%, но разликата е много малка. В Хонг Конг няма двойно облагане на дивидентите, лихвите и капиталовите печалби, така че системата в много голяма степен изпълнява целта за цялостно избягване на двойното данъчно облагане. Също така няма данък върху наследствата и богатството. Хонг Конг възприема и териториалната система като гражданите не се облагат от други юрисдикции.

Другите характеристики на фискалната система също са забележителни. В Хонг Конг гражданите не плащат социални осигуровки, а внасят 10% от доходите си в частни пенсионни сметки. Там няма и данък върху продажбите и ДДС. Данъчният закон, въпреки че е приет преди 60 години, не надвишава 200 страници. Поради липсата на други данъци, в Хонг Конг нивото на правителствени разходи е много ниско. Фактически бюджетът поглъща по-малко от 20% от БВП. Фискалната система показва наистина добри резултати като:

- Хонг Конг обикновено има бюджетен излишък и много малък дълг. Всъщност правителството има нетен свръхрезерв.⁴
- Хонг Конг е една от най-бързо развиващите се икономики. Днес БВП на глава от населението е около \$ 30 000, за разлика от \$ 2 000 след Втората световна война.⁵ Както е показано на фиг. 2, Хонг Конг надминава Франция в това отношение и стеснява разликата с САЩ.
- Богатите плащат по-голямата част от данъка в Хонг Конг. Най-бедните 60% не плащат данък върху дохода си, докато най-богатите 100 000 данькоплатци (8%) плащат 57% от общата данъчна тежест.⁶

⁴ International Monetary Fund, "IMF Executive Board Concludes 2006 Article IV Consultation Discussions with the People's Republic of China—Hong Kong Special Administrative Region," January 8, 2007. Available at <http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2007/pn0702.htm>.

⁵ Angus Maddison, "Historical Statistics for the World Economy: 1-2003," at http://www.gdc.net/maddison/Historical_Statistics/horizontal-file_10-2006.xls (May 24, 2007).

⁶ Michael Littlewood, "The Hong Kong Tax System: Key Lessons and Features for Policy Makers," Prosperitas, Vol. VII, No. II, March 2007. Available at <http://www.freedomandprosperity.org/Papers/hongkong/hongkong.shtml>.

2) Естония: Водеща страните от бившия СССР

Естония има плосък данък от 21%, който продължава да пада. При първото приемане през 1994 г. данъкът е 26%. До 2011 г. ще се намали до 18%. Данък върху бизнеса също е 21% и ще намалява в съответствие с данъка върху доходите, макар че е важно да се знае, че Естония премахва корпоративния данък. Бизнесът изплаща подоходен данък от 21% на всички дивиденди, платени на собствениците. Тези дивиденди не се облагат двойно, както и лихвите. Също така няма данък върху наследствата и богатството, така че Естония се справя добре с политиката относно спестяванията и инвестициите. Няма такса върху капиталовите печалби, макар че индивидите лесно могат да избегнат данъка чрез основаване на компании с цел да задържат и управляват инвестициите.

За разлика от Хонг Конг, в Естония има други данъци като тежкия осигурителен данък от 29% (технически 33%, но 4% отиват директно в лична пенсионна сметка). ДДС е 18%. Това прави правителствените разходи два пъти по-високи отколкото са те в Хонг Конг (като дял от БВП). Наличието на другите данъци не трябва да понижава ключовите постижения на плоския данък, които включват:

- Икономическият растеж, дори като се вземе предвид инфлацията, е близо 9% през последните 6 години.
- През последните шест години бюджетът има излишък, заради бързото нарастване на приходите.⁷ Приходите от данъците върху доходите на населението се удвояват след 2000 г., а корпоративните приходи скачат с 300% за същия период.⁸
- Безработицата намалява от 12% в началото на десетилетието до близо 6% тази година.⁹

3) Словакия: Славянският тигър

Словакия приема плосък данък от 19% на 1 януари 2004 г. Данъчната ставка за бизнеса е на същото ниво. Избегнати са повечето форми на двойното данъчно облагане. Дивидентите към акционерите не са обект на второ облагане. Като част от реформата са премахнати данъкът върху наследствата и даренията. Няма данък върху богатството.

Подобно на Естония, в Словакия има други данъци. ДДС е 19%. Социалните осигуровки представляват значителна тежест от около 50% (дяловете на работниците и работодателите). Въпреки тези данъци, агрегираното данъчно бреме в Словакия е около 30% от БВП (за разлика от 41% от БВП през 1993 г.) – едно от най-ниските нива сред развитите държави. Реформата в Словакия включва и въвеждането на лични пенсионни сметки, либерализиран трудов пазар, възможност за избор на училище и реформиране на социално-осигурителната система.

- Плоският данък и другите реформи подобряват икономиката. Икономическият растеж е средно 6.6% годишно като се има предвид инфлацията. Предвижда се растежа да бъде около 8% през 2007-08 година.¹⁰
- По-ниските нива на данъка върху дохода стимулират по-голяма производителност. Приходите от този данък през първата година са много по-високи от очакваните. От друга страна събраният ДДС е по-нисък от предвиденото, заради сравнително високата ставка.¹¹

⁷ International Monetary Fund, "Republic of Estonia," Staff Report for the 2006 Article IV Consultation, November 1, 2006. Available at <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2006/cr06418.pdf>.

⁸ Ministry of Finance of the Republic of Estonia, "Tax Policy," at <http://www.fin.ee/?id=621> (May 24, 2007).

⁹ International Monetary Fund, "Republic of Estonia," Staff Report for the 2006 Article IV Consultation, November 1, 2006. Available at <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2006/cr06418.pdf>.

¹⁰ International Monetary Fund, "Slovak Republic—2007 Article IV Consultation Discussions, Preliminary Conclusions of the Mission," March 13, 2007. Available at <http://www.imf.org/external/np/ms/2007/031307.htm>.

¹¹ Martin Chren, "The Slovakian Tax System: Key Features and Lessons for Policy Makers," Prosperitas, Vol. VI, No VI, September 2006. Available at <http://www.freedomandprosperity.org/Papers/slovakia/slovakia.shtml>.

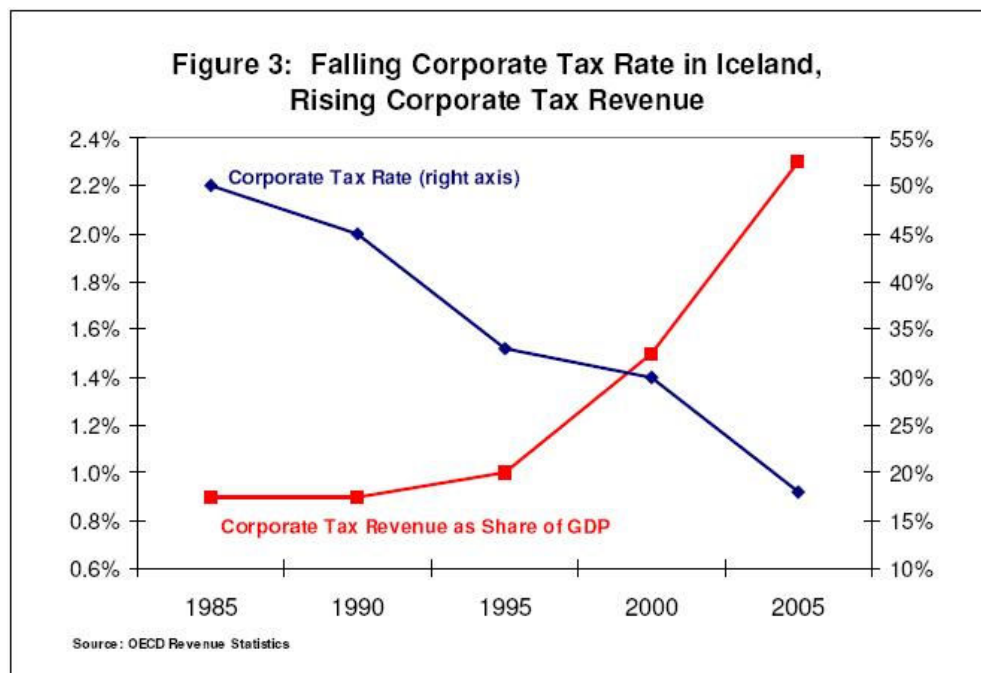
- Системата в Словакия служи за пример на другите страни, както казва един икономист: „*Някой ден реформата в Словакия ще се изучава в икономическите учебници навсякъде по света*“.¹²

4) Исландия: Най-високият плосък данък

Исландия е изключение от правилото, че плоският данък има ниска стойност. От 1 януари 2007 г. Исландия приема плосък данък от 35.7%. Забележително е, че скандинавска държава изоставя прогресивното данъчно облагане – система със ставка над най-високите нива на системата на САЩ. От друга страна, Исландия рязко намалява двойното данъчно облагане на дохода при спестяванията и инвестициите. Корпоративният данък е само 18% и скоро ще падне до 15%. С 10% се облагат и другите форми на капиталови приходи на индивидите като дивиденди, лихви и капиталови печалби. Данък наследство е намален до 5%, а данъкът върху богатството е отменен.

Подобно на другите европейски държави, Исландия поддържа висока стойност на ДДС – 24.5%. Осигуровките са намалени до по-малко от 6%.¹³ Въпреки това агрегираната данъчна тежест е доста висока, за да финансира правителството, което харчи около 43% от националния икономически продукт. В допълнение на данъчната реформа, Исландия приема и други пазарни реформи като лични пенсионни сметки и приватизация на рибарството.¹⁴ Плоският данък в Исландия е твърде скоро приет, за да могат да се направят някакви заключения, но другите политики за намаляване на размера на правителството играят благотворна роля:

- Благодарение на част от пазарните реформи, Исландия е една от най-богатите страни в света, като е в челната десетка и по двата метода на изчисляване на Световната банка.¹⁵
- Безработицата е незначителна – по-малко от 2%.¹⁶
- Корпоративният данък е много намален, докато приходите се покачват. Както е показано на фиг. 3, приходите от корпоративния данък скачат значително от по-малко от 1% до над 2% от БВП.

¹² Bradley Garner, “It ain’t Slovakia,” Czech Business Weekly, April 10, 2007. Available at <http://www.cbw.cz/phprs/2007041031.html>.

¹³ Invest in Iceland Agency, “Taxation in Iceland,” at <http://www.invest.is/Doing-Business-in-Iceland/Taxation/#g8> (May 24, 2007).

¹⁴ Daniel J. Mitchell, “Iceland Joins the Flat Tax Club,” Tax and Budget Bulletin, No 43, The Cato Institute, February 2007. Available at http://www.cato.org/pubs/tbb/tbb_0207-43.pdf.

¹⁵ World Bank, “GNI per Capita 2005, Atlas Method and PPP,” World Development Indicators database, July 1, 2006, <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GNIPC.pdf>.

¹⁶ International Monetary Fund, “IMF Executive Board Concludes 2006 Article IV Consultation with Iceland,” August 8, 2006, www.imf.org/external/np/sec/pn/2006/pn0692.htm.

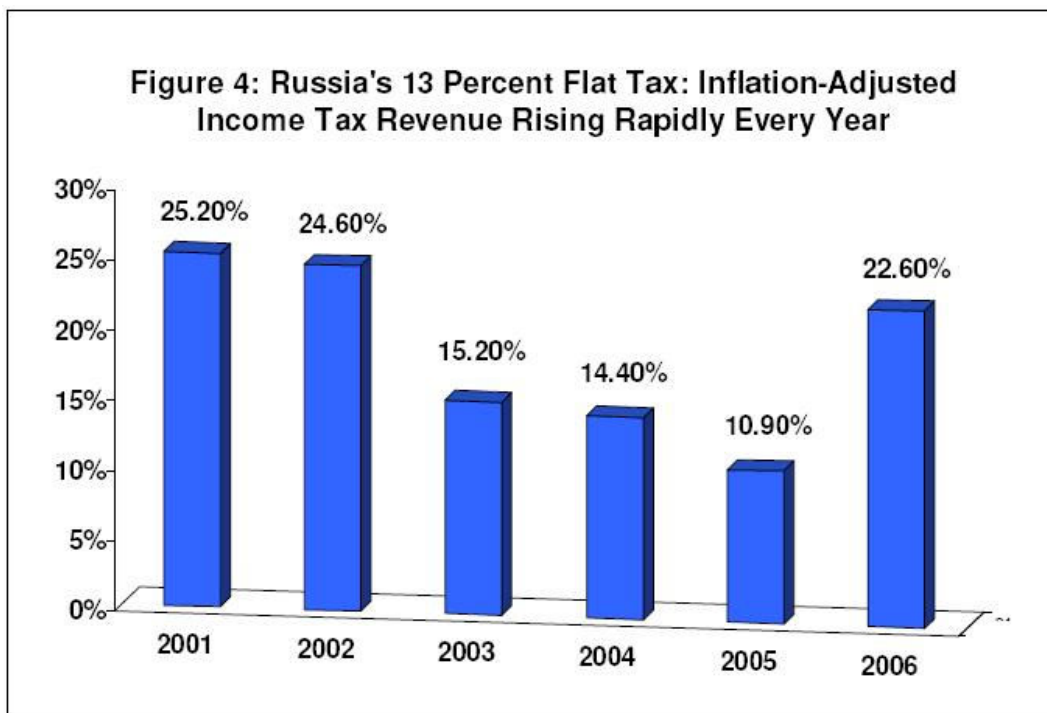
Други положителни резултати

Подобно на Исландия, много от системите на плосък данък са твърде нови, за да се направят някакви заключения, но други оперират от достатъчно дълъг период, за да покажат положителни ефекти. Световната банка докладва, че трите Прибалтийски държави (Естония, Литва и Латвия) са най-богатите страни от всички бивши съветски републики.¹⁷ БВП в тях е нарастнал с 9% през 2005 г. и с 9.7 % през 2006 г. – очаква растежът да бъде около 8% през 2007 и 2008 г.¹⁸

Плоският данък в Словакия беше вече дискутиран, но резултатите са още по-впечатляващи, сравнявайки показателите с други Източноевропейски държави. Според МВФ, Словакия расте по-бързо от Чехия и се очаква да продължава така – с близо 3% по-бързо годишно. Ключовата разлика: Словакия е приела плоския данък през 2004 г., докато Чехия изчаква до 2008 г. Румъния е друг положителен пример. Икономиката расте до 6% всяка година, а МВФ очаква тази тенденция да продължи – забележително развитие в сравнение с близките страни, които не са приели плоския данък – Унгария, Сърбия, Хърватия и България (приела плоския данък тази година).

Грузия също показва добри резултати с 9% годишен растеж след приемането на 12% плосък данък през 2005 г. МВФ очаква растеж около 7% и за следващите две години. Грузия, обаче, не почива на славата си. Сега комбинира 12%-я плосък данък и 20%-та осигурителна тежест в комбиниран данък от 25% (със 7% по-нисък), а през следващите 5 години планира да го направи 15%.

Русия и Украйна също се радват на значителен растеж, макар че политическият смут и въздействието от покачващите се цени на енергията правят трудна самостоятелната оценка на влиянието на данъчната реформа. Дори при наличието на другите фактори, плоският данък в Русия има ясно изразен ефект на кривата на Лафер. Както е показано на фиг. 4, приходите от данъка върху доходите нарастват двойно след като е въведен плосък данък от 13%, заменящ прогресивното данъчно облагане, при което най-високата ставка е 30%.¹⁹ Това прави ефекта на кривата на Лафер още по-видим.

¹⁷ World Bank, "GNI Per Capita, Atlas Method and PPP," May 1, 2007. Available at <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GNIPC.pdf>.

¹⁸ International Monetary Fund, World Economic Outlook... Available at <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2007/01/pdf/text.pdf>.

¹⁹ Alvin Rabushka, "The Flat Tax at Work in Russia: Year Five, 2005," Hoover Institution, May 11, 2006. Available at <http://www.hoover.org/research/russianecon/essays/5805616.html>.

Бърз растеж в бившите комунистически държави със сигурност може да се очаква. Тези страни от десетилетия са страдали от неефективно икономическо управление и според традиционната икономическа теория могат да имат по-бърз растеж, защото са сред вече богати държави. Плоският данък е значим фактор, защото пазарно ориентираните страни се развиват по-бързо от тези, в които има прогресивно данъчно облагане.

Както беше споменато по-горе, плоският данък е само един от аспектите на данъчната политика, а данъчната политика е само половината от фискалната, а фискалната е само един от многото фактори за развитие на икономиката. Както е илюстрирано в табл.2, държавите, които са приели плоския данък не е задължително да имат висока оценка на цялостната икономическа политика. Хонг Конг, Естония и Исландия са първенците. Литва, Латвия, Грузия, Мавриций и Словакия са примери за задоволителни резултати. Другите държави не се справят добре, в това число Русия и Украйна, които наистина имат малко успехи.

Табл. 2: Плосък данък и икономическа свобода

Държави	Икономическата свобода по света 2005	Индекс на икономическа свобода 2008
Хонг Конг	1	1
Естония	8	12
Исландия	11	14
Латвия	22	38
Литва	22	26
Мавриций	22	18
Словакия	32	35
Казахстан	32	76
Ямайка	38	45
Грузия	44	32
Монголия	44	62
Чехия	52	37
България	56	59
Кюрдистан	60	70
Черна гора	60	-
Румъния	82	68
Македония	86	71
Албания	97	56
Русия	102	134
Украйна	111	133

Източник: Икономическата свобода по света, 2007 и Индекс на икономическа свобода, 2008. Няма данни за Гърнси, Джърси, Приднестровие и Ирак. Непълни данни за Черна гора

Ролята на данъчната конкуренция

Глобализацията има положителна роля върху данъчната политика, защото правителствата сега трябва да се състезават. Капиталът е много по-мобилен, което прави много трудно за правителствата да наложат „наказателни“ ставки върху спестяванията и инвестициите. Това касае както преките, така и непреките инвестиции. Конкуренцията в привличането на капитали е една от основните причини за намаляването на средния корпоративен данък в развитите страни с 20% от 1980 г. насам.

Конкуренцията при силно мобилните спестявания и инвестиции също стимулира за намаляване или отстраняване на двойното данъчно облагане на капитал. Някои страни имат ниски данъци върху капиталовите приходи (дивиденди, лихви, капиталови печалби). Други елиминират или свиват данъците върху наследствата и богатството. В много случаи причина за това е в стремежа да се задържат

средствата на данькоплатците в националните граници. Средно най-високите индивидуални данъци в страните от ОИСР намаляват с над 25% от 1980г. насам.

Намаляването на данъците от Тачър и Рейгън дава началото на процеса на данъчната конкуренция, а глобалната данъчна реформа е последният етап. Революцията на плоския данък в Източна Европа може би е първият. Дали плоският данък ще прескочи Желязната завеса? В Германия, Гърция, Холандия, Финландия и Испания реформата се обсъжда. Във всеки случай политическите спънки са много, но е достатъчно, че все пак се дискутира темата за плоския данък.

Заклучение

До преди 20 години, СССР е заплахата (военна и идеологическа) за свободния свят. Днес той не съществува и 18 държави, изплували от комунистическия колапс, приемат единната данъчна ставка – основната част от общо 24-те страни с плосък данък. Революцията на данъчните реформи е забележителна, защото изразява разпространението на пазарно-ориентираната политика и демонстрира, че е възможно облагане на доходите без да се следва марксисткия принцип „от всеки според способностите, на всеки според нуждите”.

Благодарение на данъчната конкуренция, тази революция ще продължава да се разпространява. Все повече държави приемат плоския данък като по-голямата част от тях избират ниски стойности, а тези с по-високи ги намаляват, за да се конкурират с останалите. Това означава повече растеж в повече страни. Плоският данък не гарантира силен икономически подем, но предполага, че данъчният закон няма да пречи толкова много на икономическите дейности.

* [“The Global Flat Tax Revolution: Lessons for Policy Makers”](#), A Policy Analysis from the Center for Freedom and Prosperity Foundation; Feb. 2008

** Дан Мичел е старши сътрудник в Института Катон – Вашингтон ([The Cato Institute](#)) и съосновател на Центъра за Свобода и Просперитет ([Center for Freedom and Prosperity Foundation](#)).

*** Преводът е на Зорница Манолова